

יביע אומר

עלון שבועי לכבודו של רבנו הגדול
מרן רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

פרשת עקב
אב תשפ"ו
גיליון מס' 609

דבר העורך הרב יצחק בר זכאי

זוכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (ח', י"ח)
כתב רבי ישראל קניבסקי זצ"ל (הסטייפלר):
יסוד היסודות של כל יהודי הוא להאמין שכל מאורעותיו של האדם
היום יומיות, הצלחותיו, והרפתקאותיו, העונג, והצער, וכל תנועותיו,
הכל באין בידי שמים והכל לטובתו (אם לטובת גופו ועניניו הגשמיים,
אם לטובת נפשו ומצבו הרוחני) גם עצם החיים אינו טבע אלא בגזירתו
יתברך וחסדו, וכמש"כ ואתה מחיה את כולם.
והנה אנו אומרים בתפילה: ועל ניסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך
וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים וכו'.
והענין בזה: כי מה שאנו קורין נס (שהוא מחוץ לטבע הרגיל) כל אדם
מכיר בו כי יד ה' עשתה זאת, אבל מה שרואים **שהולך בתמידות**, זה
קוראים האנשים טבע, והמון העם חושבים שזה הולך ממילא, אבל
באמת כבר אמרו חז"ל (ברכות ל"ג) הכל בידי שמים.
ואמרו (ביצה ט"ז) כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה, ואמרו
(חולין ז') אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזים עליו מלמעלה,
ואמרו במדרש רבה: אין לך כל עשב שאין לו מלאך שמכה בו ואומר לו
גדל.
ונמצא שבאמת **כל המהלך הטבעי הם ניסים** אלא שהם נסתרים, וזהו
עוד נס שההשגחה העליונה מסדרת שכל הדברים הם דרך סיבה ומסובב
והוא נס בתוך נס.
ובנוסף לניסים התדירים: יראה המתבונן על דרכיו כמה ניסים ממש
אשר לא ציפו לזה כלל, ואנשים הרחוקים מאמונה שלמה קורין לזה
מזל – כלומר אדם זה בר מזל.
ובאמת הכל ניסים בהשגחה פרטית והלבשו משמים שיבוא הדבר ע"י
סיבה בלתי צפויה למען דעת כי לא הוא האדם מתכנן ומסדר עניניו שלו,
ומשמים הכל.
וביותר יראה המתבונן שבמשך שנות חייו נעשו כמה דברים שניכר לכל
שאינם דברים טבעיים, אלא ממש ניסים משמים, אלא שהיצר ממחר
להשכיחם מלב האדם, אעפ"י שבאותה שעה הכיר שאין לו במה לתלות
הדברים וכי המה ניסים מן השמים, ע"כ.
מעשים בכל יום: שאדם מתכנן את צעדיו בחושבו שמשם תצמח
ישועתו, ולבסוף הצלחתו וישועתו מגיעים ממקום שלא ציפה לו כלל –
ללמדנו שהכל בידי שמים!

שבת שלום!

שעון קיץ:

שקיעת החמה - 19:40

נץ החמה - 5:54

סו"ז ק"ש: מג"א - 8:35 הגר"א - 9:17

סוף זמן תפילה: הגר"א - 10:26

צאת שבת - 20:11

זמן ר"ת במוצ"ש - 21:02

הזמנים הם לפי אופק ירושלים

פנינים מתורתו על פרשת השבוע

ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה (ז', י"ד)
ביאר מרן זיע"א: מדוע נסמכו שני חלקי הפסוק זה לזה, ומהו הקשר
בין – ברוך תהיה מכל העמים, לברכת – לא יהיה בך עקר ועקרה?
והסביר: מובא במדרש שרבקה אמנו היתה עקרה, בכדי שלא יאמרו
הבריות שהיא יולדת מחמת שבני משפחתה ברכו אותה ואמרו לה:
אחותינו, את היי לאלפי רבבה, לכן עשה אותה הקב"ה עקרה.
נמצא לפי"ז שאם הגויים מברכים אותנו, זו סיבה שה' ימנע מאיתנו את
השפע והברכה כדי שלא **יאמרו הבריות** שברכתם התקיימה.
ועל זה בא הפסוק ואומר: ברוך תהיה מכל העמים, כלומר שלעתיד
לבוא שכל העמים והאומות יברכו אותנו לא נחשוש שמא ברכתם לא
תתקיים אלא אדרבה תתקיים הברכה.
ברוך תהיה – לא יהיה בך עקר ועקרה.

ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם (ג', ט')
הסביר מרן זיע"א: מהו שנאמר: ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה
לחם? מה פירוש הדבר "במסכנות"?
אלא, מדרך העולם כאשר רואים עני האוכל פת בלא כלום, הרי הוא
נראה כמסכן, שהרי אוכל הוא פת שטעמה טפל.
אבל ארץ ישראל לא כן, אלא נתברכה שהלחם בה טעים ביותר,
ואין צריך ללפת אותו בכל מיני מטעמים, ומשום כך האוכל פת לבד
בארץ ישראל, **אינו נראה כמסכן כלל וכלל**,
ומשום כך נאמר: ואכלת ושבעת וברכת – שבאכילת לחם של ארץ
ישראל נהיה האדם שבע, אף שאוכלו לבד בלא כלום, ומתחייב הוא
בברכה על אכילה זו.
וזהו שנאמר: ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם!...

ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך (י', י"ד)
הסביר מרן זיע"א: הטעם שלגבי יראת שמים אמרה תורה: מה ה'
שואל מעמך, הוא משום שבכל המידות צריך האדם ללמוד מבוראו,
שנאמר: אחרי ה' אלוקיכם תלכו, ואמרו חז"ל (סוטה יד.): הלך אחר
מידותיו של הקב"ה – מה הוא מלביש ערומים, אף אתה כן...
אך את מידת יראת שמים אי אפשר ללמוד מהקב"ה, וזאת משום
שהקב"ה **אינו ירא משום יצור**, שהרי הוא האל הגדול והנורא,
ולכן לגבי מידת יראת שמים נאמר שה' שואל זאת מעמך,
דהיינו שמידה זו אתה צריך להתחזק בה מעצמך, כי מידה זו אי אפשר
ללמוד אותה מהקב"ה.

(משוש תבל, דברים)

בכל לבבכם (י"א, י"ג)

כתב מרן זיע"א: אמרו חכמים ז"ל אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד
שיכוין לבו לשמים
אותיות לב, לפניהם יש אותיות אך, ואחריהם יש אותיות גם, והרי
קיימא לן שתיבות אך – מעיט, ותיבת גם – ריבוי, וזהו שאמרו: אחד
המרבה (גם), ואחד הממעיט (אך) ובלבד שיכוין ליבו לאביו שבשמים,
כי תיבת לב נמצאת באמצע.

(ענף עץ אבות, עמוד צ"ד)

חידודי ידע

1. **היכן מצינו בתנ"ך 18 מילים רצופות ובכל מילה יש אות א'?**
2. **היכן מצינו בתורה 13 מילים רצופות ובכל מילה יש אות ל'?**
3. **היכן מצינו בקריאת שמע 9 מילים רצופות ובכל מילה יש ב'?**
4. **היכן מצינו פסוק בן שמונה מילים המסתיימות באות מ"ם?**
5. **היכן מצינו מילה בת י"א אותיות?**
6. **היכן מצינו בתהלים פסוק שהמילה הראשונה היא בת 2 אותיות, השנייה 3 אותיות, השלישית 4 אותיות, הרביעית 5 אותיות, החמישית 6 אותיות השישית 7 אותיות?**
7. **מניין למדנו שאין אורח מכניס אורח, אלא ברשותו של בעה"ב?**
8. **מנין למדנו שיזהר אדם מלקבל אורח חשוד לביתו?**
9. **היכן מופיע בתורה אותו שם שנקרא בו גם זכר וגם נקבה?**
10. **על מי נאמר שהיה מקטיר חגבים על גבי המזבח?**
11. **מתי אכלו עם ישראל קוסקוס?**

תשובות

1. **ותבא האשה ותאמר לאשה לאמר איש האלוקים בא אלי ומראהו כמראה מלאך האלוקים נורא מאוד ולא שאלתיהו אי מזה הוא (שופטים י"ג, ו')**
2. **ויאמר בלק אל בלעם הלא שלח שלחתי אליך לקרוא לך למה לא הלכת אלי (במדבר כ"ב, ל"ז)**
3. **ושננתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך בדרך ובשכבך ובקומך (דברים ו', ז')**
4. **עושים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים (בראשית ל"ב, ט"ו)**
5. **והאחשדרפנים (אסתר ט') וכתועבותיהן (יחזקאל ט"ז, מ"ז) וכעלילותיהם (יחזקאל כ' מ"ד)**
6. **על גבי חרשו חרשים האריכו למעניתם (תהלים קכ"ט ג')**
7. **נאמר בפרשת נח, ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך, וכתב השל"ה הקדוש שמכאן נלמד שלא יכניס אורח שלא ברצון בעה"ב, שהרי נח היה צריך לקבל רשות מיוחדת להכניס את קרוביו לתיבה.**
8. **מהפסוק הנ"ל בא אתה.... כי אותך ראיתי צדיק לפני – כתב השל"ה שמכאן נלמד שיוכל להכניס משום שברור שהינו צדיק וכשר, ואם הוא חשוד יש להזהר.**
9. **אהליבמה מופיע בפרשת וישלח גם כזכר וגם כנקבה – שנאמר (בראשית ל"ו) עשו לקח את נשיו ואת אהליבמה, ונאמר שם (פסוק מ') ואלה ש שמות אלופי עשו... אלוף אהליבמה, וכתב הרד"ק שם שאלוף אהליבמה – זכר היה, אע"פ שהיה שמו כדרך הנקבה.**
10. **נאמר בתוספתא (סוטה ו' ו') דרש ר"ע: ותרא שרה את בן הגר מצחק, אין צחוק אלא עבודה זרה מלמד שראתה שרה את ישמעאל בונה במות וצד חגבים ומקטירים לע"ז.**
11. **כתב בספר מעשה ה' (פ"ב) בשבתנו על סיר הבשר לדעתי התאוו למאכל שעד היום עושים אותו במצרים והוא שעושים בקמח ומיטס, כמו פירורים, ונקרא קושקושו (קוסקוס) ומושיבים אותו על סיר הבשר ומתבשלים מן האדים.**

החידות נלקחו מתוך הספר "ופריו מתוק" להרב ארז חזני שליט"א

גימטריה בפרשה

(מרבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל)

ועשתרת צאנך (ז', י"ג) פירש"י – למה נקרא שמם עשתרות, שמעשירים את בעליהן

"ועשתרת צאנך" בגימ' "שמעשירים את בעליהן"

המצוה אשר אנוכי מצוך היום תשמרון (ח', י"א) עיין פירש"י

"מצוך היום תשמרון" בגימ' "מתחיל במצוה אומרים לו גמור"

ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים (י', י"ט) פירש"י – מוס שבך אל תאמר לחברך

"ואהבת את הגר כי גרים" בגימ' "ומוס שבך אל תאמר לחברך"

ואת כל היקום (י"א, ו') פירש"י – זה ממונו של אדם

"היקום" בגימ' "זהו ממונו"

מעשה רב

סיפר רבי אברהם יוסף שליט"א בנו של מרן
אבא היה רב ראשי לתל אביב ואני הייתי ממש צמוד אליו שם, ראיתי את ההנהגה שלו, הן כלפי הרבנים. הן כלפי מערכת הכשרות. אפיזודה אחת קטנה שהייתה לי מאוד מאוד מורת דרך, זרקור איך להתנהג: הוא ערך ביקור בתנובה, אחד ממנהלי המחלקות, היה מתפלל איתי, הוא בא אלי בשבת ואומר לי: 'עשו קרקס מאבא שלך, עשו לו הצגה, את האמת לא הראו לו, היו הרבה דברים שהיה צריך להראות לו ולא הראו לו'. אני לא שאלתי יותר מדי שאלות, הלכתי לאבא שלי, אמרתי לו, 'אבא, ככה סידרו אותך? נתת להם שיצחקו עליך? והוא אומר לי 'במה?' אמרתי לו 'אני לא יודע, נדמה לי שעשו עליך הצגה שם', אמר לי: 'כן נכון, הם עשו הצגה, אבל אני מעבר להצגה הסתכלתי ימינה ושאלה ואם תרצה אני גם אתן לך פרטים שראיתי שהם לא הראו לי', והוא רשם לי על נייר חמישה דברים.
פניתי לאותו מנהל מחלקה, אתה מדבר על זה ועל זה, הוא אומר לי: 'בדיוק, מאיפה אתה יודע? זו עין בוחנת. לתת להם להרגיש: הצלחתם לעבוד עלי, אבל את הדרוש תיקון אני כבר אעשה. אני כבר אשתדל בדרך שלי, עם המשגיחים, עם הרבנים שאחראים.
זו דרך חכמה כך, לא ללכת במלחמות, במלחמות תמיד מפסידים, לא צריכים את האנטי".

עוד סיפר

פעם אחת אבא זצ"ל שאל אותי כמה תלמידים באים אליך לשמוע שעור השבתי לו עשרה, ואז אחי הגדול רבי יעקב זצ"ל התפאר ואמר **אצלי באים מאה**, (היה זה בשעור בבית הכנת בורוכוב, שם מסר אחי את השעור במקומו של אבא)
אבא שחשש שאולי ירד לי החשק רצה לעודד אותי הוא פנה לאחי יעקב ואמר לו **"המאה שלך הם מאה שלי**, אבל העשרה שלו הם עשרה לו תראו איזה מבט, איזה יכולת לעודד.

עוד סיפר

פעם אחת שלח אותי אבא להחזיר ספר לבית מסחר ספרים 'העור', זה היה ממש בסוף רחוב זוננפלד, אני מביא את הספר ושואל איפה נמצא בעל הבית, הוא ניגש אליי אומר לי זה אני, אני אומר לו אבא שלח אותי עם הספר, הוא אומר לי, 'מי זה אבא? אמרתי לו, ואז הוא אומר לי **'אתה לא מכיר את אבא שלך'**, חייכתי, אני לא מכיר את אבא שלי? 'כן, בוא תשמע', והוא מתחיל לספר: 'אתה רואה את הסולם הזה? אבא שלך היה עומד ליד הסולם הזה, עם הספר ביד שלו הוא לומד, **נכנס לכאן הרב בענגיס מהעדה החרדית**, ראה את האברך הצעיר, עם הספר ביד, כל כמה דקות הופך דף, ואז הוא אומר לי, תגיד לי, אין לכם מה לעשות (אז ספר היה בעל ערך, כי הנייר היה מתפורר, זה לא היה קל למצוא ספרים, כל ספר היה יקר מאוד) ככה אתה נותן לו לדפדף? אמרתי לו: כבוד הרב, תלך תראה איזה ספר יש לו ביד, תראה איזה תשובה, **תנסה להזכיר איזו תשובה שלפני כן**, תשאל אותו ותראה מה יהיה.
זה היה נודע ביהודה, הוא הסתכל באיזה סימן, זכר סימן שלפני כן והחל לשאול את אבא, 'מה דעת כבודו בעניין זה וזה', אבא אמר לו: 'כן, יש פה תשובה', **וציטט לו את כל התשובה בעל פה**. הרב בענגיס היה כולו מלא התפעלות, 'מאיפה צילם את הכל, איזה אדם זה, איך הוא ציטט את הכל מאיפה הוא ידע את הכל? זה אבא שלך! אבא שלך היה לוקח ממני ספר בלילה מחזיר לי אותו כשהוא כבר גמר את הכל, צילם את כולו זה אבא שלך! חזרתי הביתה באתי לספר לאבא שלי, והוא השתין אותי,

'מה אתה מדבר שטויות? תלך מפה!'

סיפר עו"ד ניסן שריפי הי"ו

במשך שנים רבות אני משמש כעורך דין בעיר נתניה, וב"ה יש הצלחה רבה בעתירות שונות שהגשנו למען הקמת בתי כנסת ועוד דברים למען צרכי הדת.

בשנת 2009 **קרא לי שר המשפטים** דאז פרופ' יעקב נאמן ואמר לי: ניסן, אתה הרי מומחה לעניני מיסים, ומומחה לתכנון ובניה ואנחנו צריכים שופט בבית משפט העליון לצורך זה, אז אולי תגיש מועמדות **ונידאג לבחור בך**.

ואני הלכתי להתייעץ עם מו"ר **רבי עובדיה יוסף זיע"א** ומיד כששאלתי אותו על כך: הוא נתן לי סטירות בשתי הצדדים ואמר לי: תדע לך ניסן, נכון שהרבה אנשים יקראו לך כבוד, כבודו אבל כשתגיע למעלה **תצלה באש הגהינם** ואל תיקרא לי לעזור לך, וששמעתי כך אמרתי לו מיד, כבי הרב קיבלתי, אני נשאר עו"ד ולא הולך להיות שופט.

הלכות ברכות

* **יין פוטר** כל מיני משקים, ולכן השותה יין ואח"כ רוצה לשתות שאר משקים אינם טעונים ברכה כלל, שברכת בורא פרי הגפן פוטרתן (מין בשוי"ע סי' קע"ד ס"ב) וכן מי ששתה יין ואח"כ שתי מים או שאר משקים, אין לו לברך **ברכה אחרונה** של בורא נפשות על המין, שברכה אחרונה על היין פוטרת המין, ואפילו אם שתי יין **דרך עראי** בלבד ולא קבע עצמו לשתית יין.

* **אם שתי מים** תחילה ואח"כ שתי יין, יש אומרים שכיון שכבר נתחייב בברכת בורא נפשות, שוב לא נפקע חיובו וצריך לברך בסופו בורא נפשות רבות, ואח"כ ברכת על הגפן ועל פרי הגפן, ויש אומרים שאף באופן כזה ברכת מעין שלוש שעל היין פוטרת המים, **וספק ברכת להקל**.

* **כשיש שבת חתן**, ואחד עושה קידוש על היין, ונתן גם לכל האורחים, כל מי **שטעם** מן היין אם רוצה לשתות משקים, כגון מיץ תפוזים או ארק, **אינו צריך לברך עליהם**, שברכת היין וטעימתו פטרה כל שאר משקים, ואם לא טעם מין היין, אע"פ, שנתכוון לצאת ידי חובת קידוש **צריך לברך** על המשקים ששותה אחר כך. (ואפילו שלא הפסיק בדיבור בין ברכת המקדש לשתית שאר משקים).

* **גם מיץ ענבים** שברכתו בורא פרי הגפן פוטר שאר משקים ודלא כמו שכתב בספר וזאת הברכה (עמ' רס"ז)

והנה בשו"ת צור יעקב (סי' ק"ל) כתב שלדעת הרמ"א בהגהה (סי' קס"ז ס"ו) דס"ל שאחר שטעם הבוצע מן הפת, כל המסובים יצאו ידי"ח הברכה **באכילת הבוצע** ואף אם הפסיקו השומעים בדברים קודם שטעמו, לא הוי הפסק בדיעבד, לפי"ז י"ל שאם טעם המקדש מן היין, יוכלו גם השומעים לשתות שאר משקים בלי ברכה,

ולפע"ד נראה שאין זה ענין לדברי הרמ"א, שאפי' לדברי הרמ"א, השומע קידוש ולא טעם מן היין **חייב לברך** על שאר משקים, כי הטעם שהיין פוטר כל מיני משקים, משום דהוי **היין עיקר**, והמשקים טפלים לו לענין ברכה, ומברך על העיקר ופטר את הטפל כמ"ש תוס' ברכות (מ"ב) וכל שהשומע לא טעם כלל מן היין, שהוא העיקר אין מקום לומר שיפטור שאר משקים. שאם אין כאן עיקר לא נחשבו המשקים טפלים, ושו"ר בשו"ת לבוש מרדכי קמ"א שחילק כאמור].

* **גם על יין שרף** (ארק) אין לברך באמצע הסעודה, שאין מברכים על המשקים שבתוך הסעודה מלבד יין מפני שקובע ברכה לעצמו.

* **פת פוטר** כל מיני תבשיל כגון בשר ודגים, ואף כשאינו אוכל את התבשיל יחד אם הפת ודוקא שאוכל מהפת לפחות כזית (בכדי אכילת פרס) אבל אם אוכל פחות מכזית פת צריך לברך על כל מין ומין כברכתו, ולא נפטרו בברכת הפת, כיון שאין על זה שם סעודה.

* **פת העשויה מקטניות** אינה פוטרת דברים שהובאו בתוך הסעודה.

* **ברכת המזון** נאמרת מיושב (וכתבו התוס' ברכות נ"א: רמז לדבר ואכלת ושבעת וברכת קרי ביה **ושב עת** וברכת). ודין ברכת המזון כדין התפילה שאסור להפסיק בה אפילו לשאול מפני היראה ולהשיב מפני הכבוד (מין בשוי"ע סי' קפ"ג פ"ח)

הילכך השומע בברכת המזון קדיש או קדושה, אינו מפסיק לענות דבר שבקדושה, לא יפסיק **בשתיקה**, וישמע לאמירת הש"צ הדברים שבקדושה, ויחשב לענין המצווה כדין **שומע כעונה**, והוא הדין לברכת **מעין שלש** שאינה נאמרת אלא **מיושב**,

ולכן אם שומע דברים שבקדושה באמצע ברכת מעין שלש, לא יפסיק לענות, אלא יפסיק **בשתיקה** ויקשיב למה שאומר הש"ץ דברים שבקדושה.

* **בברכות אחרות** שהן ארוכות קצת, כגון אשר יצר ובורא נפשות הרי הן כברכות ק"ש שרשאי להפסיק בהן לדברים שבקדושה.

(חזון עובדיה הלכות ברכות)

סיפור השבוע

סיפור מרן זיע"א

אשה אחת בכל עם שעשתה כביסה היתה לה יהודיה אחת מיוחדת שהיתה באה תמיד עושה לה את הכביסה.

יום שלישי אחד היא מחכה שתבא הכובסת, לא באה, וזו יש לה ערימה של בגדים.

לפתע באה עובדת אחרת, שואלת אותה **את רוצה שאני יכבס לך**, אמרה לה כן אני מוכנה. תיכף ומיד ישבה הפשילה את שרווליה והתחילה לעבוד.

אחרי שעתים שהיא עבדה, באה זאת הגישה לה עוגה וכוס חלב, אמרה לה לא, **אני היום בצום**, לא יכולה לאכול.

גמרה את העבודה בערב, כמה שעות עבדה 10 שעות, אמרה אני יכנס להביא לך כסף בשביל לשלם לה.

היא נכנסה לבית. יצאה החוצה ואין אף אחד.

התחילה לקרוא לה, הלו, הלו, איפה את? אין קול ואין עונה ואין קשב, נאלמה ואיננה, לא ידעה מה זה, מה קרה פה?

הלכה לישון אותה אשה, באמצע הלילה היא רואה חלום, אשה אחת עומדת על ידה, זאת אותה האשה אומרת לה גיברת את מכירה אותי? אומרת לה לא גברתי לא. היום עבדת אצלי, למה הלכת בלי כסף?

אמרה לה תשמעי, אני הייתי שכנה שלך לפני 30 שנה, ערב שבת לא היה לי חלות. באתי אצלך שתשאל לי 2 חלות, ואת נתת לי שתי חלות, אחרי זה רצייתי כמה לימונים, אני חשבתי שאח"כ אני יחזיר לך,

אבל שכחתי מזה בכלל. ולא החזרתי לך את זה.

היא כבר לא בחיים, היא היתה בבית דין של מעלה שפטו אותה, ראו כל מעשיה היו בסדר, היתה אשה צדקת, יראת שמים, אבל היה לה המכשול הזה. אמרו למלאך שיקח אותה לגן עדן, הגיעה לגן עדן הדלתות סגורות, עומד שם המלאך, **את לא יכולה להכנס פה** בשביל שעשית מעשה כזה לוית מהשכנה שלך ולא החזרת לה.

אמרה שכחתי, שכחתי, שכחתי, פה אין דבר כזה.

זה בין אדם לחברו, על דברים של בן אדם למקום יכולים למחול, על דברים של בן אדם לחברו לא יכולים למחול.

אבל בשביל שאנחנו יודעים שזה היה בתום לב, שאת באמת שכחת, תחזרי ותשלמי את החוב שלך.

ולכן עבדתי עד הערב ובזה כבר שילמתי לך את החוב שלי.

והיום הכניסו אותי לגן עדן. תדעי ולא תצטערי.

אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. מה אדם יכול לאמר שנגע בממונו של חבריו, רימה אותו, גנב ממנו איזה דבר, **אוי ואבוי שמה**. איפה ילך, איפה ילך, איפה יהיה אדם ביום הדין, איפה ילך איפה יברח, כמה אדם צריך להיזהר בכסף של בן אדם לחברו.

מרן זיע"א בדרשה
והועתק מלשונו מילה במילה.

עונש הגזל, חמס ומירמה

כתב החפץ חיים בספרו שפת תמים פרק ב'

ובעונותינו הרבים נתרבו עתה עניני השקר והרמאות בעניני המסחר לאיזה אנשים ונעשה אצלם כהיתר, שמשקרים במשאם ומתנם ואומרים: בכך וכך קניתי, ולפעמים נשבעין גם כן על זה, וחושבים שזה הכל בכלל חריצות וחריפות לידע להרויח ואומרים שמי שאינו עושה כן בדורות הללו, אין לו לחם לאכול, **אוי לנו** על חלול שמו יתברך שנעשה על ידינו.

ואיסור המרמה גרם שהעולם הולך ומתמעט וגלגל העניות חוזר בעולם, וכמעט אינו מצוי בזמנינו שעשיר חי בעושר כל ימי חייו, אלא למחצית ימיו או לפעמים למספר מעט מן השנים מה שלא היה כן בדורות שלפנינו.

ואם נראה אדם שהוא עושה עול ומתקיים לו עשרו – בודאי שהעושר שמור לו לרעתו על דרך האמור (דברים ז', י')

"ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו", ואחריתו יהיה נבל לעולם הבא וזרעו יהיה מבקש לחם, כי בהתערב ממון של איסור בממונו, בא זה ואיבד את זה.

והבוטח בה' ונושא ונותן באמונה, חסד ה' יסובבנו וברכת ה' היא תעשירנו, ובודאי שלא יחסר לחמו ויהיו מזונותיו בהיתר ונחת וכבוד, דאם ינהל עסקיו בדרך מרמה, אף שיצליח בתחילה, **לבסוף ילד ממונו לטמיון**.

וכן דרשו רבותינו ז"ל שכל מי שיש בידו גזל, אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה שנאמר (תהלים ה') לא יגורך רע – לא יגור במגורך רע.

ודע עוד, דדין שמים באיסור גזל חמור הרבה מאוד, עד שאפילו גרם הפסד לחבירו יכנס גם כן בכלל איסור גזל כדאמרין אמר ר' יוחנן: כל הגוזל חברו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו, למדנו מזה, דאפילו גרמא בעלמא, שגרם בסיבותיו הפסד לחבירו, ואפילו שאותו הפסד לא נעשה בפועל ממש, אלא שבסיבותיו מנע מהאיש ריוח, נחשב בשמים כאילו הרגו ממש לאותו פלוני, ונענש עבור זה בעונש גדול.

כמה חמור הוא איסור גזל, שהרי מן השמים ממהרין לשמוע צעקת הנגזל וכדאמרין (ב"מ נ"ט) אמר ר' אבהו שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם, אונאה, גזל ועבודה זרה.

וגם בעולם הזה, לבסוף יצא נקי מנכסיו על ידי זה, כי הקב"ה נותן לו איש שהוא רע וקשה ממנו לפרוע ממנו על ידו, וכמאמר חז"ל: כל מה שאדם גוזל בעוה"ז, אינו יוצא מעולמו עד שאחרים בוזזין אותו. **ויש כח** ביד העון הזה **לעורר דין** עליו ולחתום את גזר דינו **יותר מכל העוונות**, כדאמי' (סנהדרין ק"ה) בא וראה כמה גדול כוחו של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גזר דינם אלא בגזל וזו אחת הסיבות שגורמות **לכלות ממון** ישראל שאין מתקיים עושרם בידם רק לזמן מועט, כי בעוונותינו הרבים הולכים בערכאות של גוים, ומלשינים על חבריהם ומוציאים מהם ממון, ובאמת זהו גזל גמור אחרי שאין רצונו של הקב"ה מסכים לזה, ויברח ממון זה כבורח מן האש כי יכלה גם את ממונו הכשר שיש לו מכבר.